

Věc C-819/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

30. prosince 2021

Předkládající soud:

Landgericht Aachen (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

6. prosince 2021

Navrhovatel:

Staatsanwaltschaft Aachen

Předmět původního řízení

Uznávání a výkon zahraničních rozsudků v trestních věcech – Rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV – Právo na spravedlivý proces – Členský stát, jehož systém soudnictví podle názoru soudu vykonávajícího členského státu již není v souladu se zásadou právního státu – Možnost soudu vykonávajícího členského státu odmítnout výkon zahraničního rozsudku

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Může soud vykonávajícího členského státu, který rozhoduje o prohlášení vykonatelnosti, na základě čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 ve spojení s čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie odmítnout uznání rozsudku jiného členského státu a výkon sankce uložené tímto rozsudkem podle článku 8 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008, existují-li skutečnosti naznačující, že poměry v tomto členském státě byly v době vydání rozhodnutí, které má být vykonáno, resp. s ním souvisejících

následných rozhodnutí neslučitelné se základním právem na spravedlivý proces, jelikož samotný systém soudnictví v tomto členském státě již není v souladu se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SEU?

2. Může soud vykonávajícího členského státu, který rozhoduje o prohlášení vykonatelnosti, na základě čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 ve spojení se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SEU odmítnout uznání rozsudku jiného členského státu a výkon sankce uložené tímto rozsudkem podle článku 8 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008, existují-li skutečnosti naznačující, že systém soudnictví v tomto členském státě není již v době rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti v souladu se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SEU?
3. V případě kladné odpovědi na první otázku:

Je nutno před odmítnutím uznání rozsudku soudu jiného členského státu a výkonu sankce uložené tímto rozsudkem s odkazem na čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 ve spojení s čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv z důvodu, že existují skutečnosti naznačující, že poměry v tomto členském státě nejsou slučitelné se základním právem na spravedlivý proces, jelikož samotný systém soudnictví v tomto členském státě již není v souladu se zásadou právního státu, v rámci druhého kroku přezkoumat, zda se poměry neslučitelné se základním právem na spravedlivý proces v dotčeném řízení konkrétně nepříznivě dotkly odsouzeného/odsouzené?

4. V případě, že odpověď na první nebo druhou otázku bude záporná v tom smyslu, že rozhodnutí o tom, zda jsou poměry v členském státě neslučitelné se základním právem na spravedlivý proces, jelikož samotný systém soudnictví v tomto členském státě již není v souladu se zásadou právního státu, nepřísluší vnitrostátním soudům, nýbrž Soudnímu dvoru Evropské unie:

Byl systém soudnictví v Polské republice dne 7. srpna 2018 nebo dne 16. července 2019, resp. je systém soudnictví Polské republiky v současnosti v souladu se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SEU?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Listina základních práv Evropské unie, čl. 47 odst. 1

Rámcové rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii (Úř. věst. 2008, L 327, s. 27)

Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34).

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (zákon o mezinárodní právní pomoci v trestních věcech, dále jen „IRG“), zejména § 73 druhá věta, který odpovídá čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909.

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Polský státní příslušník M.D. má svůj obvyklý pobyt v Německu. Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně, Polsko) uložil M.D. dne 7. srpna 2018 trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen. M.D. nebyl na jednání dne 7. srpna 2018 přítomen. Podle informací, které poskytl Sąd Okręgowy Szczecin (Krajský soud ve Štětíně, Polsko), bylo M.D. zasláno předvolání na jednání konané dne 7. srpna 2018 na jeho adresu v Pyrzyce (Polsko), která byla uvedena v přípravném řízení.
- 2 Skutky, za které byl odsouzen, spáchané v období od března 2009 do 31. července 2009, by byly podle německého trestního zákona trestné jako zpronevěra a padělání listin podle § 246 odst. 1 a § 267 Strafgesetzbuch (trestní zákon, dále jen „StGB“).
- 3 Rozhodnutím ze dne 16. července 2019 zrušil Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně) podmíněčný odklad a nařídil výkon trestu odnětí svobody.
- 4 Generalstaatsanwaltschaft Köln (Nejvyšší státní zastupitelství v Kolíně nad Rýnem, Německo) rozhodlo dne 17. prosince 2020, že navzdory evropskému zatýkacímu rozkazu, který vydal Sąd Okręgowy Szczecin (Krajský soud ve Štětíně) dne 13. srpna 2020, M.D. nevydá, jelikož ten má obvyklé bydliště v Německu a s vydáním nesouhlasil.
- 5 Dne 26. ledna 2021 požádal Sąd Okręgowy Szczecin (Krajský soud ve Štětíně) Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Nejvyšší státní zastupitelství v Berlíně, Německo) podle článku 4 rámcového rozhodnutí 2008/909, aby posoudilo převzetí výkonu trestu odnětí svobody, který byl uložen M.D. Nejvyšší státní zastupitelství v Berlíně postoupilo tuto žádost příslušnému Staatsanwaltschaft Aachen (státní zastupitelství v Cáchách), jelikož M.D. má v Německu bydliště v oblasti jeho působnosti.
- 6 Státní zastupitelství v Cáchách vyslechlo M.D. ohledně žádosti Sądu Okręgowego Szczecin (Krajský soud ve Štětíně).

- 7 M.D. telefonicky sdělil státnímu zastupitelství v Cáchách dne 18. června 2021, že se prostřednictvím svého advokáta snaží vyjasnit záležitost s polskými orgány. Předvolání neobdržel. Kromě toho nejsou obvinění ani důvodná.
- 8 Dne 11. srpna 2021 obdrželo státní zastupitelství v Cáchách písemné vyjádření M.D. V něm uvedl, že osobní vůz, kterého se týkal odsuzující rozsudek ze dne 7. srpna 2018, získal jako odměnu. Do Německa neuprchl. V Německu chtěl pro svou rodinu zabezpečit lepší život. V Německu žije se svou rodinou od roku 2011. Nikdo jej o průběhu řízení, které je proti němu vedeno v Polsku, neinformoval. V roce 2016 jej kontaktovala polská státní zástupkyně. Poté přijel do Polska a vypovídal na polici. Navíc jako kontaktní adresu uvedl svou německou adresu. V následujícím dopise, který od polských orgánů obdržel, mu bylo sděleno, že byl pravomocně odsouzen.
- 9 Dne 2. listopadu 2021 požádalo státní zastupitelství v Cáchách předkládající soud, aby prohlásil výkon rozsudku, který vydal Sąd Rejonowy Szczecin- Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně), ve spojení s usnesením tohoto soudu ze dne 16. července 2019 za přípustný a v souladu s polskou právní úpravou o výkonu trestu stanovil trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců. Podmínky pro výkon polského rozsudku jsou podle jeho názoru splněny.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Předkládající soud nejprve velmi podrobně popisuje judikaturu Soudního dvora týkající se polské reformy soudnictví a zásad právního státu v Polsku, a sice rozsudky ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), ze dne 5. listopadu 2019, Komise v. Polsko (Nezávislost obecných soudů) (C-192/18, EU:C:2019:924), ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982), ze dne 15. července 2021, Komise v. Polsko (Kárný režim soudců) (C-791/19, EU:C:2021:596), ze dne 2. března 2021, A. B. a další (Jmenování soudců Nejvyššího soudu - opravný prostředek) (C-824/18, EU:C:2021:153) (včetně následného rozhodnutí polského Ústavního soudu ze dne 7. října 2021), a ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další (C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931), jakož i usnesení místopředsedy Soudního dvora ze dne 14. července 2021, Komise v. Polsko (C-204/21 R, nezveřejněné), a ze dne 27. října 2021, Komise v. Polsko (C-204/21 R, nezveřejněné, EU:C:2021:877).
- 11 Předkládající soud také podrobně popisuje návrh Evropské komise týkající se rozhodnutí Rady o zjištění zřejmého nebezpečí závažného porušení zásady právního státu ze strany Polské republiky (COM[2017] 835 final) a zmiňuje rovněž dva rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, a sice rozsudky vydané proti Polsku ze dne 7. května 2021 (Xero Flor w Polsce sp. z o.o. v. Polsko, stížnost č. 4907/18) a ze dne 8. listopadu 2021 (Dolińska-Ficek a Ozimek v. Polsko, stížnosti č. 49868/19 a 57511/19).

- 12 K první otázce: Uváděná judikatura a opatření Komise vedou předkládající soud k závěru, že na základě objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných informací o fungování systému soudnictví v Polsku existují skutečnosti naznačující, že poměry v polském systému soudnictví nebyly v době vydání rozsudku Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně) dne 7. srpna 2018 a v době usnesení uvedeného soudu ze dne 16. července 2019 slučitelné se základním právem M.D. na spravedlivý proces vyplývající z čl. 47 odst. 2 Listiny.
- 13 Je proto sporné, zda rozhodnutí, které musí být učiněno podle čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909, tedy zda systém soudnictví v Polské republice dne 7. srpna 2018, resp. 16. července 2019 odpovídal zásadě právního státu zakotvené v článku 2 SEU a zda bylo dodrženo právo M.D. na spravedlivý proces vyplývající z čl. 47 odst. 2 Listiny, přísluší vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu o prohlášení vykonatelnosti nebo zda se jedná o otázku týkající se „výkladu Smluv“, která je na základě čl. 267 prvního pododstavce písm. a) SFEU vyhrazena Soudnímu dvoru Evropské unie.
- 14 Je pravda, že Soudní dvůr v rozsudku ze dne 16. listopadu 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim a další (C-748/19 až C-754/19, EU:C:2021:931), rozhodl, že jej článek 267 SFEU neopravňuje, aby použil pravidla unijního práva na určitý případ, nýbrž pouze k tomu, aby se vyjádřil k výkladu Smluv a aktů přijímaných unijními orgány.
- 15 Předkládající soud má ovšem za to, že otázka, zda jsou poměry v členském státě slučitelné se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SFEU a se základním právem jednotlivce na spravedlivý proces podle čl. 47 odst. 2 Listiny, je natolik zásadní otázkou, že by o ní neměly rozhodovat jednotlivé vnitrostátní soudy, nýbrž by o ní měl rozhodnout jednotně Soudní dvůr na základě čl. 267 prvního pododstavce písm. a) SFEU. V opačném případě by existovalo nebezpečí právní nejistoty v důsledku odlišných výkladů zásadních ustanovení pro právní společenství Evropské unie vnitrostátními soudy.
- 16 Ke druhé otázce: Z pohledu předkládajícího soudu existují v okamžiku předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru na základě objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných informací o fungování systému soudnictví v Polsku skutečnosti naznačující, že poměry v polském systému soudnictví nejsou s ohledem na nejrůznější opatření přijatá v rámci takzvané „justiční reformy“ slučitelná se společnou hodnotou spočívající v právním státu zakotvenou v článku 2 SEU.
- 17 Soudní dvůr v rozsudku ze dne 15. července 2021, Komise v. Polsko (Kárný režim soudců) (C-791/19, EU:C:2021:596), uvedl, že dodržování hodnot zakotvených v článku 2 SEU, tedy rovněž dodržování zásady právního státu, členským státem je podmínkou pro požívání všech práv vyplývajících z uplatňování Smluv na tento členský stát.

- 18 Podle názoru předkládajícího soudu z toho vyplývá, že i v případě, že situace v členském státě v okamžiku přijetí vykonatelného rozhodnutí, resp. s ním souvisejících následujících rozhodnutí, justičními orgány dožadujícího členského státu byla v souladu se zásadou právního státu, musí být prohlášení vykonatelnosti podle čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909 odmítnuto, jestliže se v mezidobí - tedy před rozhodnutím soudu, který rozhoduje o prohlášení vykonatelnosti - situace v dožadujícím členském státě změnila natolik, že již není slučitelná se zásadou právního státu. V případě, že dotčený členský stát již nedodržuje zásadu právního státu jako hodnotu zakotvenou v článku 2 SEU, mohl by v souladu s výkladem Soudního dvora v uvedeném rozsudku pozbýt rovněž práv vyplývajících z uplatňování Smluv, tedy rovněž práva vyplývajícího z článku 8 rámcového rozhodnutí 2008/909 na uznání a výkon vlastního rozhodnutí justičními orgány jiného členského státu.
- 19 V této souvislosti není rovněž jisté, zda rozhodnutí, jestli Polská republika (již nedodržuje hodnotu spočívající v právním státu zakotvenou v článku 2 SEU a pozbývá proto svých práv z uplatňování Smluv, mohou přijmout vnitrostátní soudy nebo zda to na základě čl. 267 prvního pododstavce písm. a) SFEU přísluší výhradně Soudnímu dvoru Evropské unie.
- 20 Odpověď na tuto otázku je pro dotčené řízení relevantní, neboť i v případě, že by se oproti názoru předkládajícího soudu vycházelo z toho, že v době přijetí rozhodnutí Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně) ze dne 7. srpna 2018 a 16. července 2019 nebyly poměry v Polsku neslučitelné se základním právem na spravedlivý proces, existují každopádně z důvodu aktuálního vývoje konkrétní skutečnosti naznačující, že zásada právního státu zakotvená v článku 2 SEU v Polské republice (již) není dodržována.
- 21 K odůvodnění tohoto názoru předkládající soud uvádí, že Polská republika v řízení C-204/21 nevyhověla předběžnému opatření místopředsedkyně Soudního dvora ze dne 14. července 2021 resp. mu vyhověla nedostatečně, takže místopředseda Soudního dvora uložil usnesením ze dne 27. října 2021 denní penále ve výši 1 000 000 eur.
- 22 Rozsudkem ze dne 7. října 2021 polský Ústavní soud v reakci na rozsudek ze dne 2. března 2021, A. B. a další (Jmenování soudců Nejvyššího soudu - opravný prostředek) (C-824/18, EU:C:2021:153), rozhodl, že části unijního práva a především snaha Soudního dvora Evropské unie o vměšování se do polského systému soudnictví porušují polskou Ústavu.
- 23 Předkládající soud z toho vyvozuje závěr, že se Polská republika již necítí být vázána přednostním použitím unijního práva.
- 24 Ke třetí otázce: v rámci této otázky se předkládající soud ještě jednou vrací k rozsudku Soudního dvora ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), v němž Soudní dvůr odůvodnil požadavek zkoumání konkrétního porušení resp.

ohrožení základního práva v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem desátým bodem odůvodnění rámcového rozhodnutí 2002/584, který ohledně pozastavení mechanismu evropského zatýkacího rozkazu přiznává rozhodovací monopol Evropské radě.

- 25 Rámcové rozhodnutí 2008/909 však podobné ustanovení neobsahuje. Není proto jisté, zda i v projednávané věci je nutno v souladu s dvoustupňovým schématem přezkumu, který Soudní dvůr stanovil v rozsudku ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky soudního systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), zkoumat, zda byl M.D. v důsledku svého odsouzení Sądem Rejonowym Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně) ze dne 7. srpna 2018, ve spojení s usnesením uvedeného soudu ze dne 16. července 2019, vystaven skutečnému nebezpečí, že bylo porušeno jeho základní právo na nezávislý soud a tím podstata jeho základního práva na spravedlivý proces.
- 26 Předkládající soud má za to, že konkrétní přezkum porušení resp. ohrožení základních práv M.D. není nezbytný, protože rámcové rozhodnutí 2008/909 neobsahuje úpravu podobnou desátému bodu odůvodnění rámcového rozhodnutí 2002/584. Krom toho odkazuje na rozsudek Soudního dvora ze dne 27. května 2019, OG a PI (Státní zastupitelství v Lübecku a Cvikově) (C-508/18 a C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), jehož předmětem byl rovněž dosah požadavku nezávislosti soudců a v němž Soudní dvůr rozhodl, že pouhá abstraktní možnost politického zásahu ze strany ministra spravedlnosti postačuje k založení nebezpečí, že německá státní zastupitelství mohou být vystavena riziku, že jejich rozhodování o vydání evropského zatýkacího rozkazu bude ovlivněno výkonnou mocí. Z tohoto důvodu nemohla být německá státní zastupitelství „vystavujícím justičním orgánem“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2002/584.
- 27 Podle názoru předkládajícího soudu nelze dvoustupňové schéma rozvinuté v judikatuře Soudního dvora v souvislosti s výkonem evropského zatýkacího rozkazu přenést odpovídajícím způsobem ani na rozhodnutí o výkonu rozsudku, protože dotčené otázky nejsou srovnatelné.
- 28 Soudní dvůr v uvedeném rozsudku ze dne 25. července 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky soudního systému) (C 216/18 PPU, EU:C:2018:586), totiž uvedl, že - po konstatování objektivního porušení zásady právního státu - je nutno ve druhém stupni zkoumat, zda dotčená osoba bude po svém předání vystavujícím justičnímu orgánu vystavena skutečnému nebezpečí porušení jejího základního práva na nezávislý soud a tím dotčena podstata jejího základního práva na spravedlivý proces. Předmětem konkrétního zkoumání požadovaného Soudním dvorem proto byla prognóza očekávaného průběhu řízení po výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Podle chápání předkládajícího soudu však Soudní dvůr nepožaduje *ex-post* posouzení otázky, zda již vydání evropského zatýkacího rozkazu mohlo porušit základní právo dotčené osoby na nezávislý soud.

- 29 Z podstaty věci vyplývá, že v projednávané věci nelze tuto prognózu učinit, jelikož řízení je ukončeno rozhodnutím o prohlášení vykonatelnosti v bilaterálním vztahu mezi Spolkovou republikou Německo a Polskou republikou.
- 30 V projednávané věci přichází tedy do úvahy pouze zkoumání toho, zda mělo porušení zásady právního státu zjištěné v prvním kroku v druhém kroku vliv i na konkrétní případ. Je-li ovšem, tak jako v projednávané věci ze strany Polské republiky na základě strukturálních zásahů do systému soudnictví obecně omezována nezávislost soudů, nelze si ani představit žádné řízení, v němž by bylo možné vyloučit porušení základního práva na spravedlivý proces. Skutečnost, zda justiční reformy, které byly schváleny již dne 7. srpna 2018, resp. 16. července 2019, měly v projednávané věci vliv na rozhodnutí Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże (Okresní soud ve Štětíně), již nelze *ex post* zjistit. Každopádně to ale nelze s potřebnou jistotou vyloučit.
- 31 Z toho vyplývá, že posouzení konkrétního porušení nebo ohrožení základního práva není tím spíše zapotřebí, jestliže soud vykonávajícího členského soudu, který rozhoduje o prohlášení vykonatelnosti, odmítne na základě čl. 3 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909 ve spojení s článkem 2 SEU uznání rozsudku, jelikož systém soudnictví v dožadujícím členském státě není již v okamžiku rozhodování o prohlášení vykonatelnosti v souladu se zásadou právního státu zakotvenou v článku 2 SEU.
- 32 Ke čtvrté otázce neuvádí předkládající soud žádné další podrobnosti.